

ORDPARK

Nye rammer for Harstad bibliotek

ARBEIDSPROCESS

*Oppgavebesvarelsen består av 4 separate
hefter i liggende A3-format.
Jeg anbefaler å lese dem i rekkefølgen
som er gitt her:*

Nå leser du følgende hefte:

1. PROSJEKTPRESENTASJON
2. STEDSBESKRIVELSE
3. TEGNINGER BIBLIOTEK
4. ARBEIDSPROSESS

ORDPARK

Nye rammer for Harstad bibliotek

Masteroppgave i arkitektur ved NTNU

Norges Teknisk -Naturvitenskapelige Universitet

Fakultet for arkitektur og design

Student: Hanna Landfald Hanssen

Veileder: Nina Haarsaker

FORORD

Om valg av oppgave

I min masteroppgave jobber jeg med et nytt bibliotek i Harstad sentrum.

Valg av sted og program har bakgrunn i et ønske om å finne ut mer om det naturlige lyset, hvordan det former omgivelsene våre, både landskap og bebyggelse. Da jeg i forberedelsene til masteroppgaven ble oppmerksom på at Harstad bibliotek trenger nye lokaler, syntes jeg at både stedet, med store variasjoner i dagslys gjennom året, og biblioteket som program, kunne være utgangspunkt for en spennende oppgave.

Problemstilling

Hvordan kan en ny bygning bidra til å styrke, synliggjøre og tilgjengeliggjøre bibliotektilbudet i Harstad?

Hvordan kan bygningen løfte frem kvaliteter ved stedet, og kvaliteter ved stedet bidra til å gi bygningen sin identitet?

Hvordan kan det naturlige lyset - og fraværet av det - virke som arkitektoniske kvaliteter?

Om arbeidet

I mitt arbeid har jeg tatt for meg tomtevalg og prosjektering av bygningen. Jeg har hatt to reiser til Harstad gjennom semesteret, som ga meg nyttig påfyll til oppgaven. Medstudent Zdravko Zivanovik og jeg gjennomførte omtrent ukentlig tegne- og maleøkter, for å sette av tid til noe som ga glede og inspirasjon. Det har vært veldig givende, og oppleves som en viktig del av diplomsemesteret.

Innlevert materiale

1. PROSJEKTPRESENTASJON

En presentasjon av prosjektet i tekst, tegning og bilder, med utdrag fra stedsbeskrivelse og arbeidsprosessen.

2. STEDSBESKRIVELSE

Informasjon om Harstad by og egne registreringer, som har lagt mye av grunnlaget for arbeidet fra tomtevalg til prosjektering.

3. TEGNINGER BIBLIOTEK

Tegningene og illustrasjonene av biblioteket samlet.

4. ARBEIDSPROSESS

En oppsummering av viktige deler av prosessen.

En takk

I arbeidet med oppgaven har innspill og bidrag fra andre vært av stor verdi.

Ved NTNU har veileder Nina Haarsaker fulgt oppgaven tett, og Barbara Matusiak har gitt biveiledning på bruk og betydning av naturlig lys i arkitektur. Gro Lauvland har introdusert meg for litteratur, og tematikken og diskusjonene i hennes kurs Arkitekturforståelse, har vært viktig for meg i arbeidet med oppgaven. I tillegg har Amund Lyngstad, Geir Brendeland, Andreas Gjertsen og Bjørn Otto Braaten gitt nyttig biveiledning.

Medstudenter Øyvind Lægreid, Maja Skjerdingsstad og Zdravko Zivanovic har vært gode og faste diskusjons- og tegnepartnere gjennom hele semesteret. Tidligere NTNU-studenter Janancija Arulanantham, Knut Stenvik Haatveit og Marie Sæbø Viik har gitt meg tilgang til sine masteroppgaver.

Arkitekt Ogmund Sørli i Pir2 har gitt meg innspill på arbeidsmetode i forkant av arbeidet.

I Harstad har samtaler og omvisninger med biblioteksleder Line Merethe Rubach og bibliotekar

Stine Iversen, kulturhusdirektør Peter Krarup, kinosjef Helene Hokland, kinomedarbeider Odd, Harstad kommune v/ Lene Saue, og Karsten Pedersen gitt meg innblikk i bibliotekets, kinoens og kulturens rolle i byen, samt behov og ønsker for nytt bibliotek.

Også samtale med bibliotekar Astri Fygle i Bodø har gitt meg et rikere bilde av biblioteket som institusjon og arbeidsplass.

I Tromsø har billedkunstner Kari Rindahl Endresen delt tanker om lysets betydning, og jeg hadde stor glede av å

delta på hennes og Karsten Pedersens malekurs i Harstad i februar.

Harald Seljesæter har diskutert oppgave og tematikk, stilt opp med arbeidsplass, materialer og verktøy, og oppmuntret en hel del!

Det har også venner og familie gjort, gjennom et annerledes og lærerikt semester.

Tusen takk til alle!

INNHold

S. 8	SAMMENDRAG AV ARBEIDSPROESSEN
S. 11	UTDRAG AV ARBEIDSPROESSEN FØR MIDTVEIS
S. 37	UTDRAG AV ARBEIDSPROESSEN ETTER MIDTVEIS
S. 59	REFERANSEPROSJEKTER

SAMMENDRAG AV ARBEIDSPROSESSEN

Verktøy og metode

Jeg har ønsket å bruke diplomoppgaven til også å lære om egen arbeidsprosess; hva bringer prosjektet videre, når tar det form og får retning, og hvilke verktøy er mest hensiktsmessige for meg å bruke? I et semester hvor det har vært mye alenejobbing, og mindre diskusjon med andre enn vanlig, har jeg erfart at å bruke tide på fysiske skissemodeller og håndtegning og maling er nyttig. Man bruker hendene og man bruker tid, og det håndfaste og ofte litt tilfeldige resultatet er på en måte lettere å forholde seg til å la seg inspirere av, enn f.eks. en skalaløs 3D-modell hvor man hele tiden kan endre og flikke på ting. Å prøve å sette ord på tankene mine om det jeg holder på meg, har også vært viktig for meg i arbeidet.

Studiereiser

Fordi jeg har min kjæreste Harald i Bodø og nærmeste familie i Tromsø, har jeg ønsket å få til flere turer til disse byene gjennom semesteret. Studiereisene mine til Harstad har skjedd i sammenheng med turer til Tromsø, og jeg har reist mellom de to byene med hurtigbåt, hurtigrute og buss. Ved reise til Bodø, har jeg besøkt Stormen bibliotek, hatt en givende samtale med bibliotekar Astri Fygle, og kunnet teste overflatebehandling på tre i Haralds verksted.

Tegning og maling

Medstudent Zdravko Zivanovik og jeg forsøkte fra tidlig i semesteret å få til ukentlige tegneøkter sammen, hvor vi ga oss selv rom til å teste teknikker og ha det gøy med tegning - uten et klart mål, men med tro på at det kunne være av verdi. Det har vært en viktig aktivitet, og særlig viktig å holde på da koronaviruset brøt ut. Da ble det tegneøkter over Zoom.

I Harstad hadde jeg gleden av å delta på akvarellkurs med Kari Rindahl Endresen og Karsten Pedersen i februar.

Viktige diskusjoner og perioder

I prosessen i Harstad som oppgaven er inspirert av, foreslås det å samlokalisere nytt bibliotek med en ny kino. Tidlig i arbeidsprosessen min var en slik sammenslåing en diskusjon. Fordi de to programmene legger opp til helt ulike måter å jobbe med lyset på, og fordi jeg mener det er positivt at byens kino og bibliotek får fortsette å være to separate institusjoner, falt valget etter hvert på å jobbe med biblioteket alene, og at en utvidelse av kinoen kan skje som et eget prosjekt i tilknytning til dagens kino, og ville være et annet prosjekt. Første halvdel av arbeidsprosessen min er preget av disse diskusjonene.

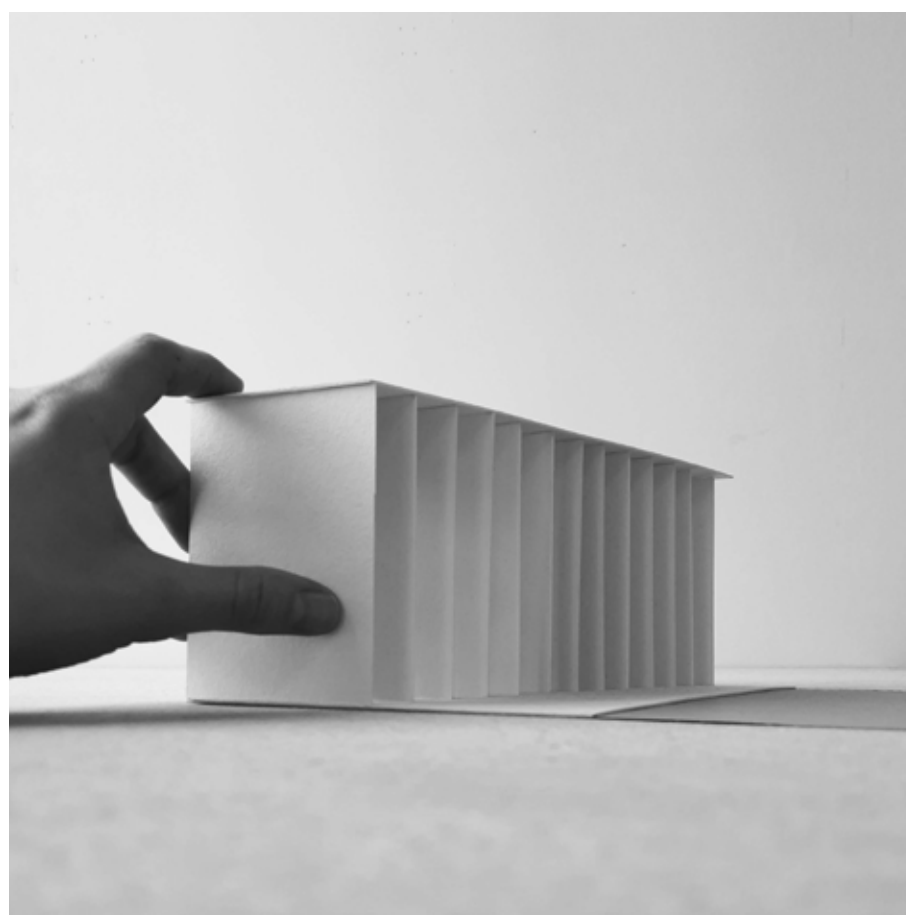
På neste side gir jeg en kronologisk oppsummering av viktige diskusjoner, hendelser og vendepunkt i arbeidsprosessen, etterfulgt av utvalgte, viktige skisser og modeller.

FØR MIDTVEIS

Et fokus på sammenligning mellom
form, program og lys

UKE 1

*Første skissemodell av rom i 1:100.
Fastsette noen begreper for oppgaven*

NATURLIG LYS

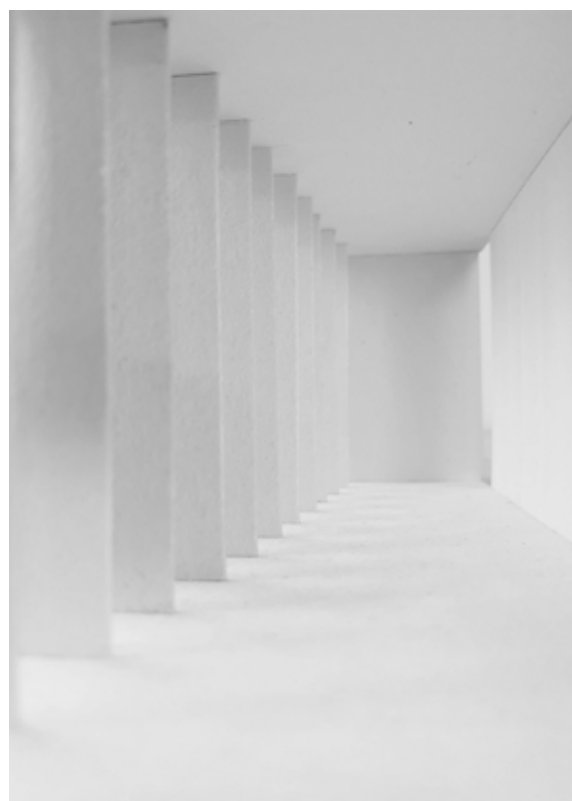
ARKITEKTUR-
PROSJEKTERING

STED

INSTITUSJON
(BIBLIOTEK?)

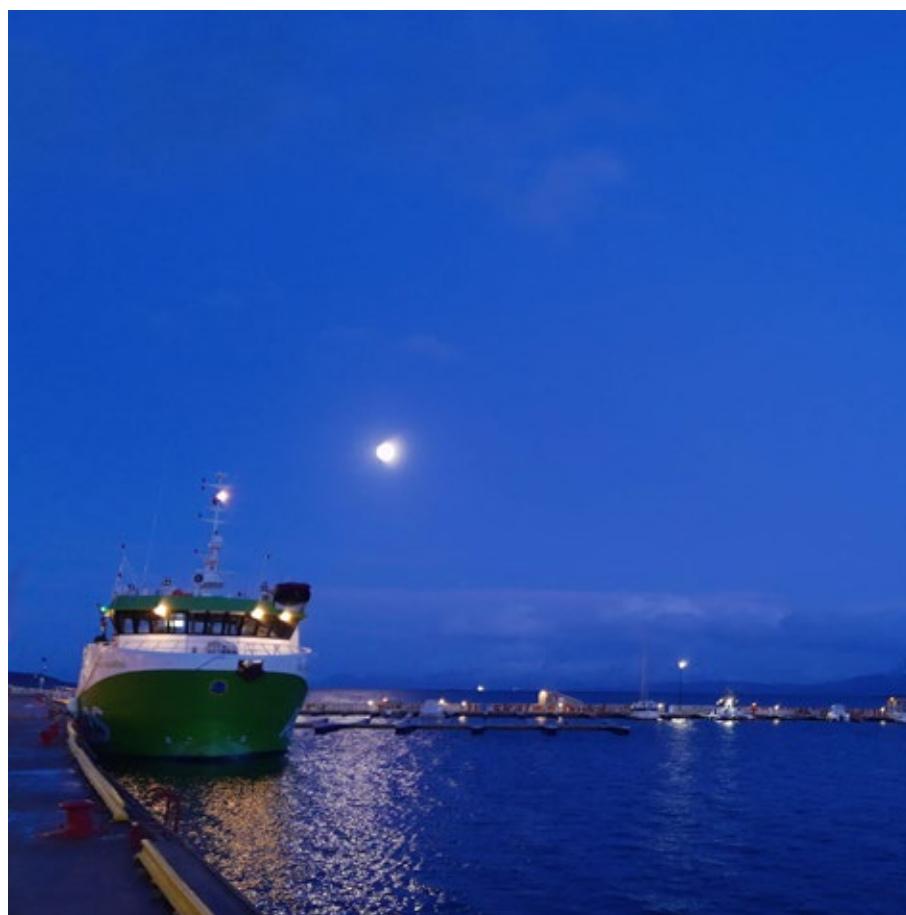
UKE 1

*Jeg liker filtreringen av lys fra siden
og rytmen av lys og skygge*

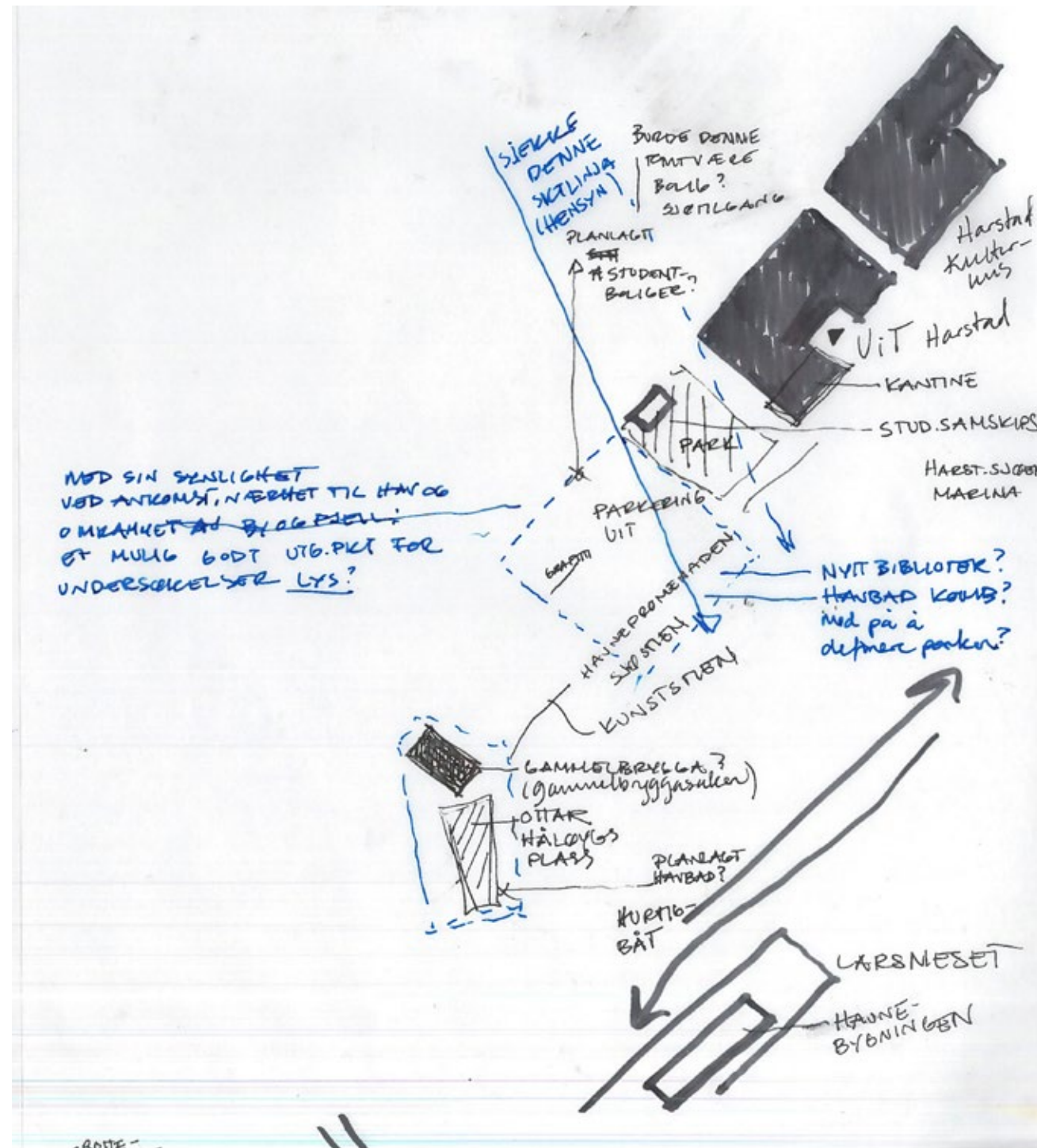
UKE 2

Studiereise til Harstad. Jeg tenker at det ville være fint om bibliotekets rom for eventyr kunne få sin steming fra omgivelsene utenfor

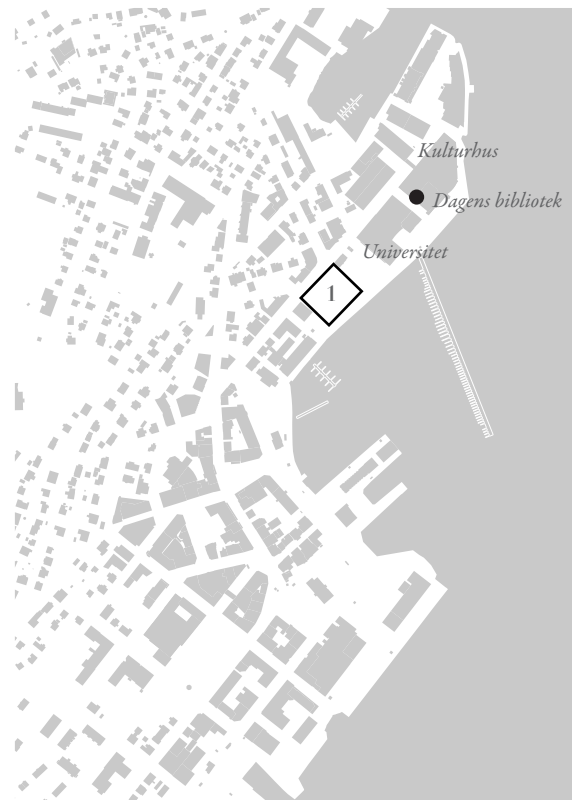
UKE 2

Notater fra Havnegata og havnepromenaden

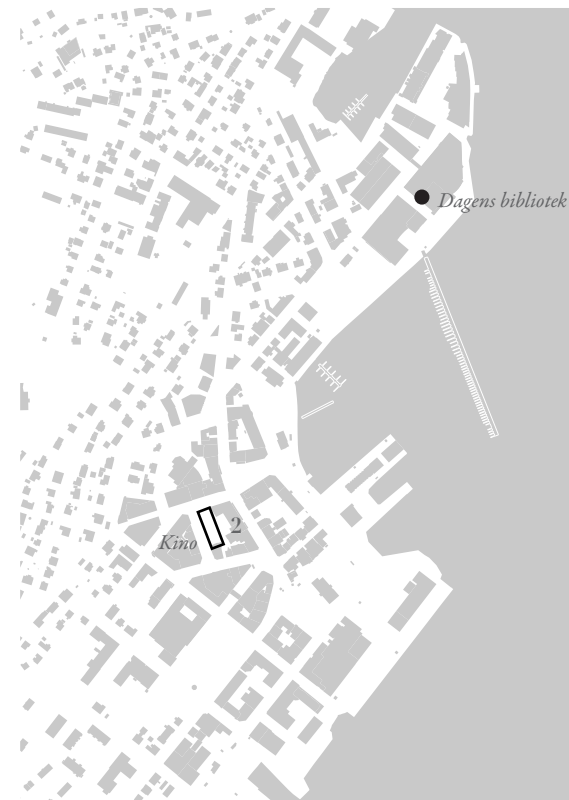

UKE 3

Studier av tre tomter

1. I Havnegata som i dag, i tilknytning til byens universitet og kulturhus

2. I tilknytning til samfunnskvarialet, med kino, galleri og kulturskole

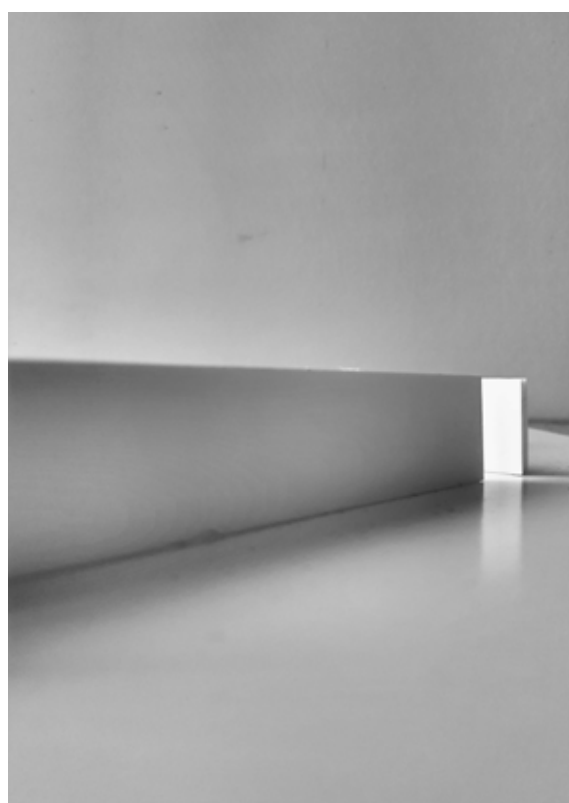
3. I enden av en handlegate

r) Harstad kommune, "Ny kino og bibliotek?"

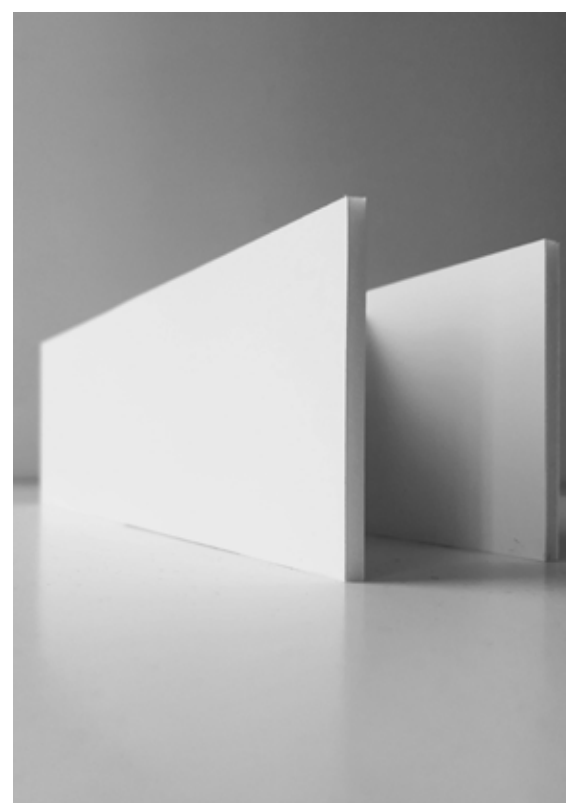
UKE 3

Studier av tre former

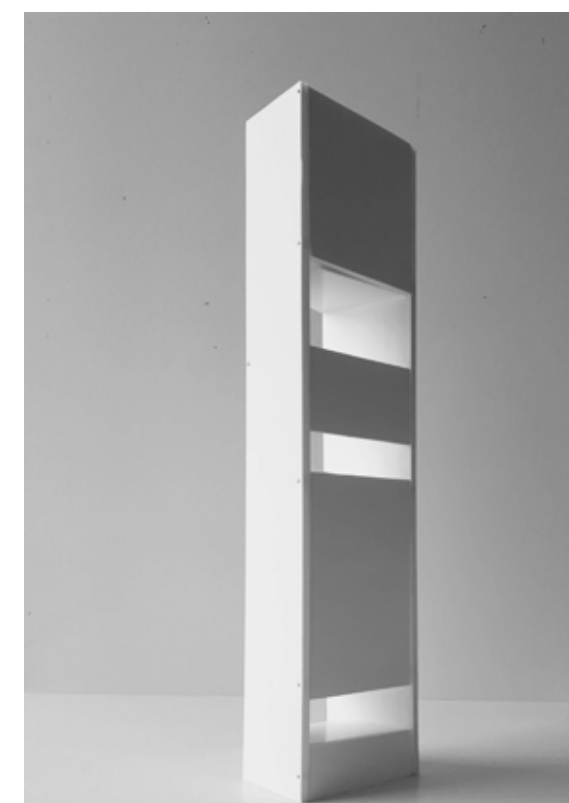
De tre tomtene har svært ulikt fotavtrykk, og jeg gjorde noen skissemodeller for å sammenligne form og lys.

*1. langtrakt
lyset som inviterer inn*

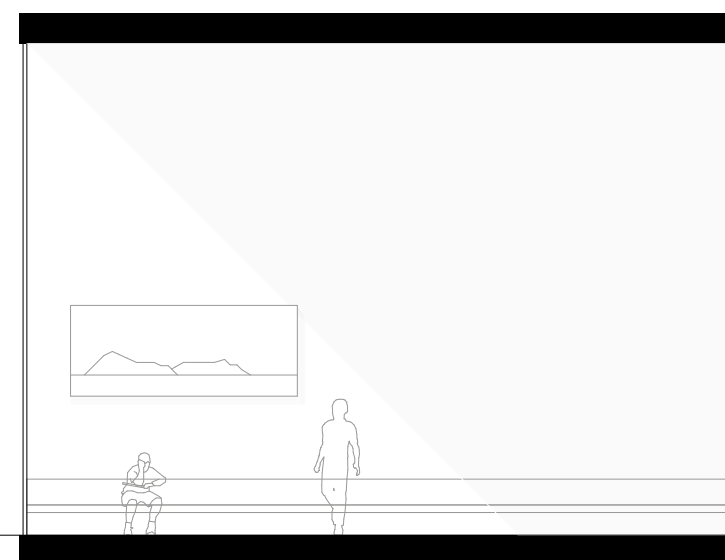
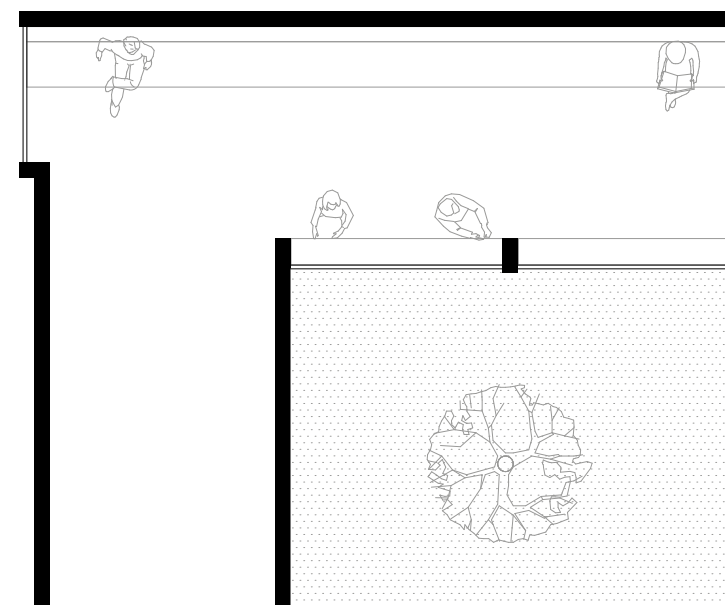
*2. mellomhøy
lyset fra taket mellom to skiver*

*3. tårn
gjennomlys*

UKE 6

*Jeg forsøker å tegne opp
de rommene jeg tror
kan finnes i dette bildet,
fra en tegneøkt med
Zdravko*

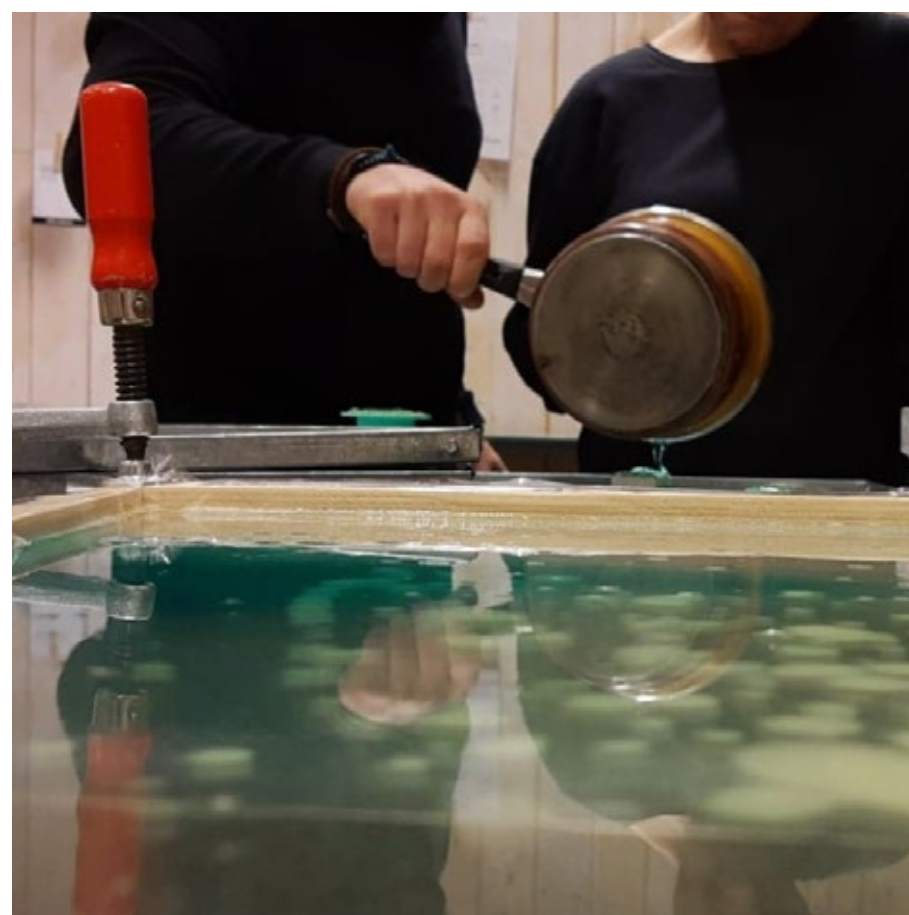

200205_øyeblikksskisser_1

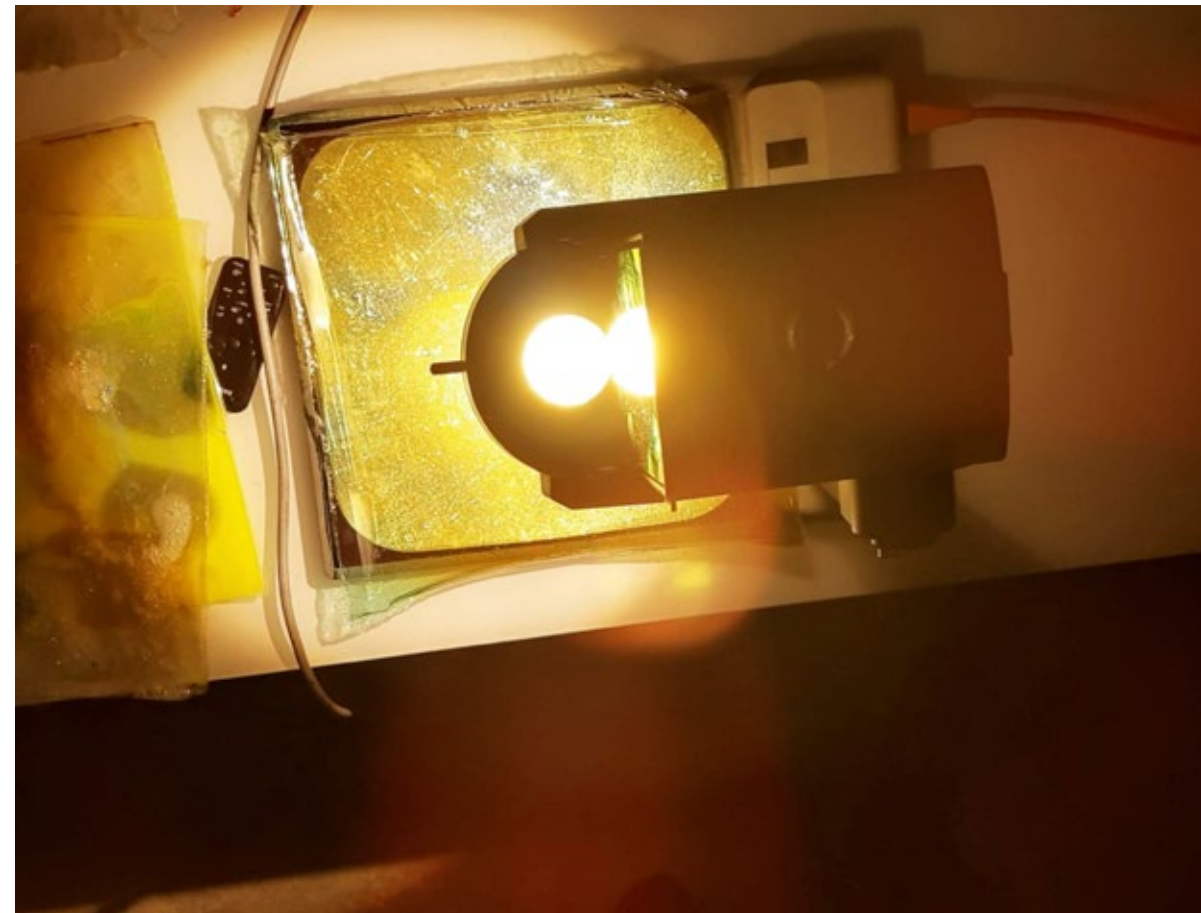
1:100

UKE 7

Bioplast-workshop på formlaben

*Etter noen ukers tørking
kunne vi teste bioplast,
lys og skygge!*

UKE 7

*Akvarellkurs i Harstad.
Hvordan få frem lyset i landskapet?
Turen innebærer også omvisning i Harstad kino*

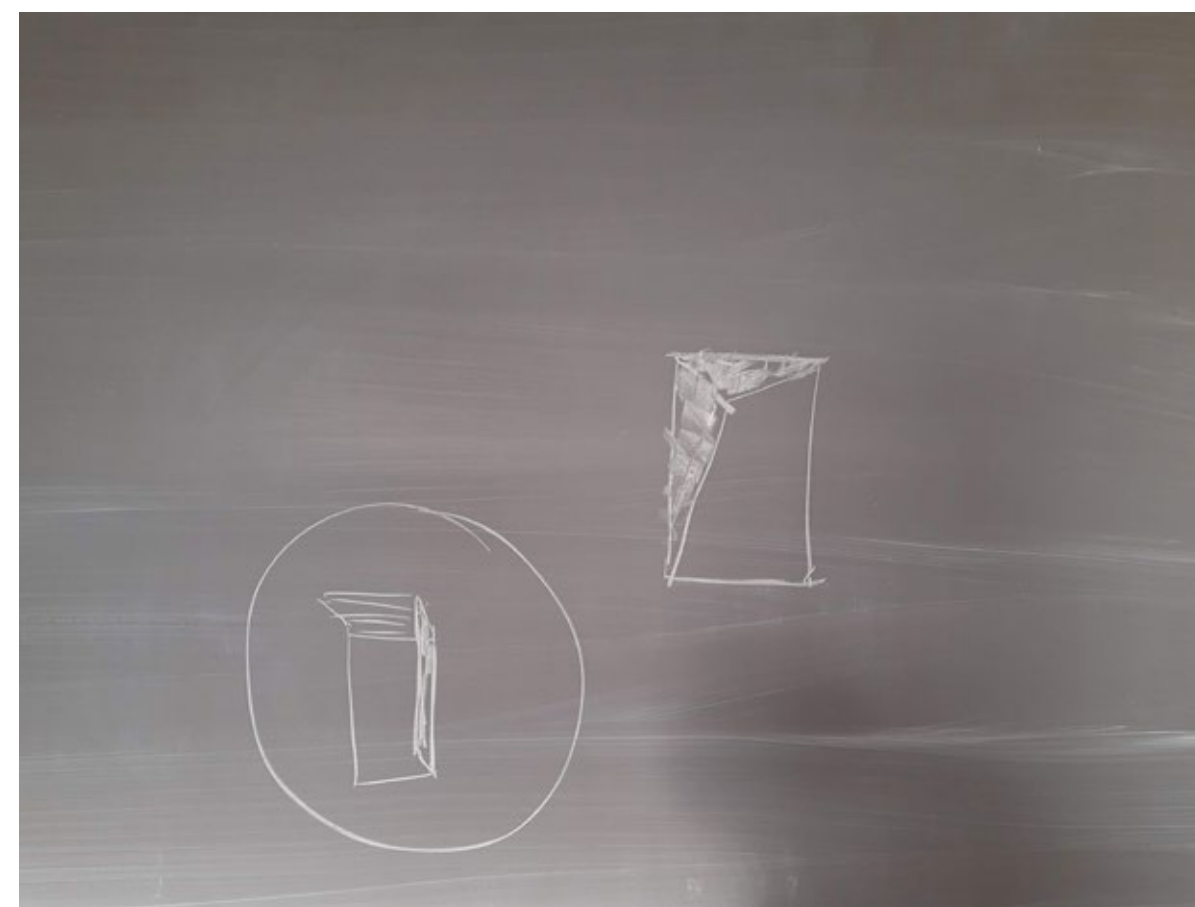
UKE 7

*Omvisning i Harstads kino, tegnet av Jan Inge Hovig
Storsalen er stemningsfull!*

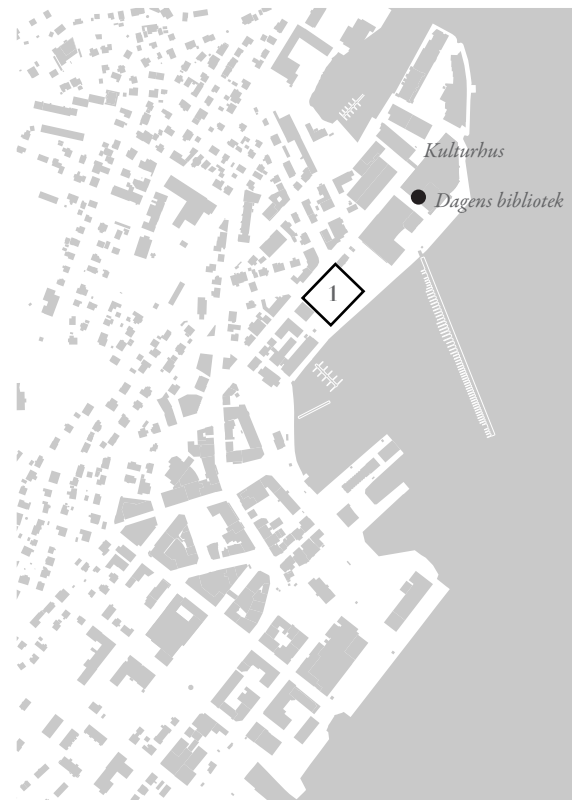
UKE 08

*Veiledning med Barbara Matusiak om lys, bibliotek og fasade.
Hennes skisser av stadsbiblioteket i Stockholm og fasaeskjerminger.*

UKE 8

Nå har jeg kommet dit at jeg ønsker å se på nytt bibliotek og et utvidet kinosaltbud på hver sin tomt. Biblioteket i Havnegata, i en videreføring av et område med kulturhus og universitet, og et utvidet saltbud i direkte tilknytning til eksisterende kino og samfunnskvartal. Her tenker jeg at et utvidet saltbud kunne sambrukes av områdets kulturskole, kino og galleri. Men først og fremst legger det opp til å se på to ulike former og to ulike typer bruk, og det naturlige lyset, og det er det jeg jobber med til midtveis.

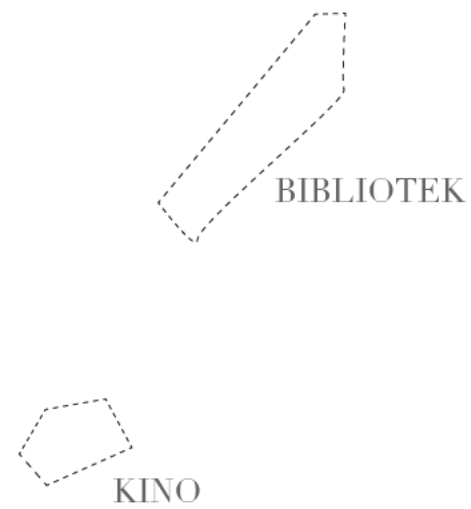
Nytt bibliotek

Utvidelse av saltbudet for
eksisterende kino

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

Valget om å splitte de to

SPLITTE PROGRAMMENE

Jeg foreslår at nytt bibliotek og ny kino ikke legges til én ny bygning i sentrum, men splittes i to prosjekter, som hver for seg kan bygge videre på allerede etablerte tyngdepunkter for kultur i byen.

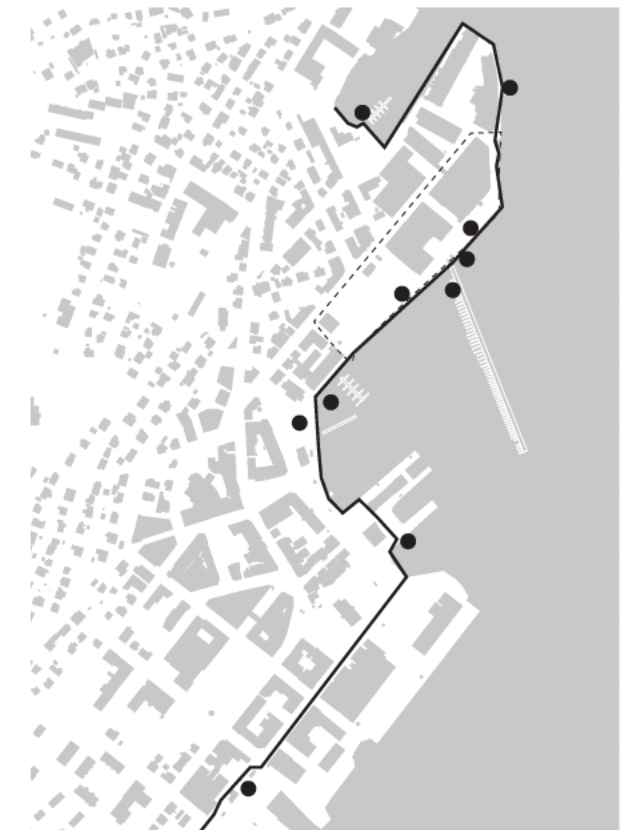
KINO

Et utvidet kinosaltbud foreslår jeg å legge til det eksisterende Samfunnskvartal-området i byen, som felles disponible lokaler for kulturskole, galleri og eksisterende kino, som jeg tror kan gi verdifulle samarbeidsmuligheter.

BIBLIOTEK

Nytt bibliotek legger jeg til havneområdet hvor dagens kulturhus og bibliotek er plassert, slik at samarbeidet mellom de to kan fortsette, men med bedre egnede lokaler for biblioteket og frigjort areal for kulturhuset.

BIBLIOTEK OG KUNSTSTI

Jeg tror at et mer synlig og tilgjengelig bibliotek i dette område vil bidra til å styrke kunststi-prosjektet.

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

Tomtenes karakter

Formprinsipp

- Tomt ca. 1800 m², programmet kan få plass på én etasje
- Jobbe med horisontal utstrekning av bygningen
- Fokus å bygningen som en del av det offentlige rom
- Takflaten viktig

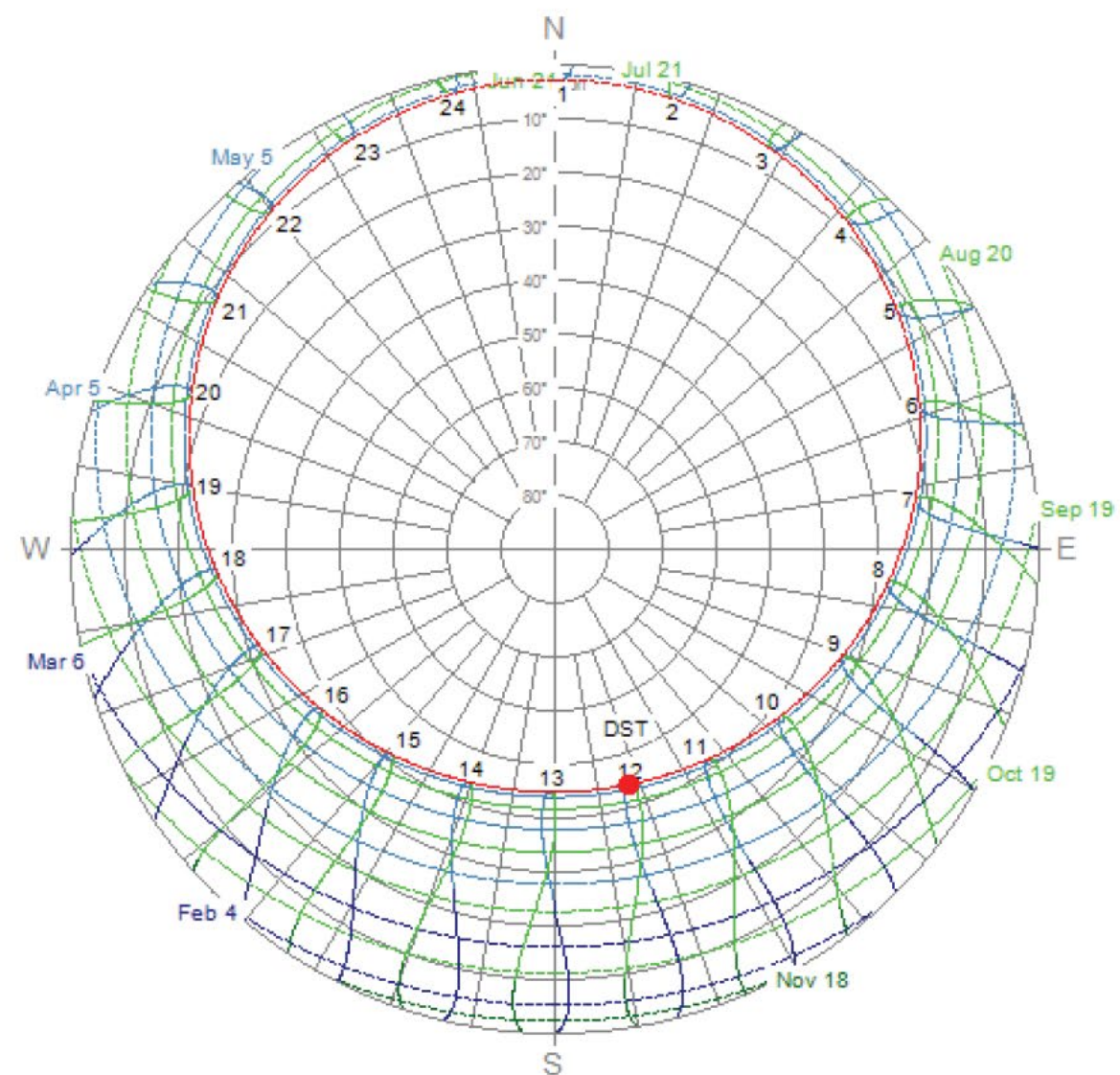
Formprinsipp

- Tomta er på 660 m², og arealet får plass på 4-5 etasjer.
- Jobbe med vertikalitet, over og under bakken

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

Solforhold

Solar diagram

Harstad (Nor)
coordinates: 68° 48' 36" N 16° 31' 12" E
timezone: UTC+1 ST, UTC+2 DST

date: 21.06.2020
time: 12:00:00 DST

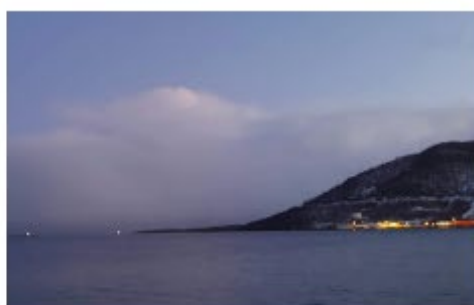
solar elevation: 43,86°

solar azimuth: 162,14°

dawn sunrise 12:55 solar noon sunset dusk

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

Trekke lyset inn i bygningen på en stemningsfull måte

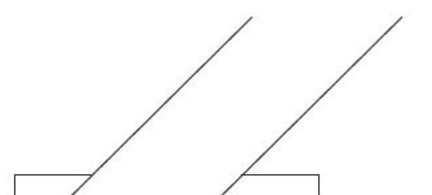

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

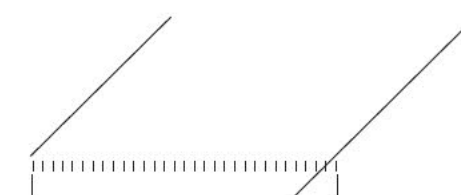
LYS OG FORM: BIBLIOTEK

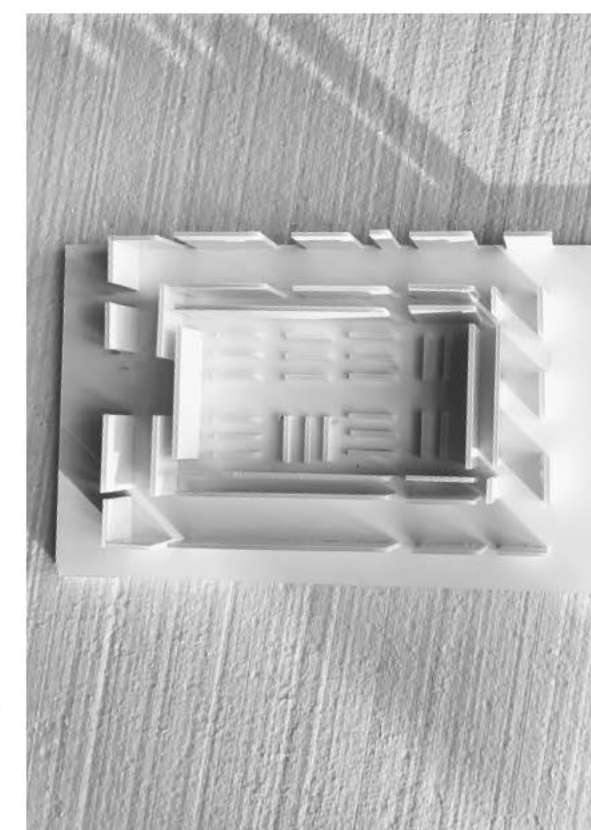
21. JUNI

ATRIUM

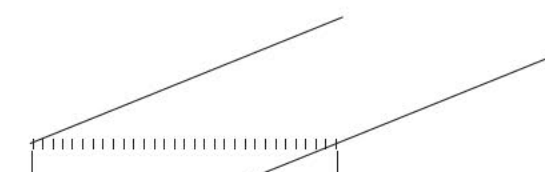
FILTRERING TAK

21. MARS / 21. SEPTEMBER

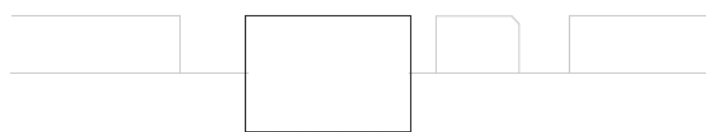
ATRIUM

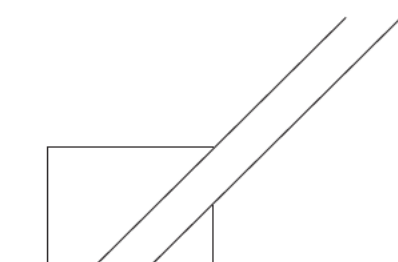
FILTRERING TAK

PROSESS FREM MOT MIDTVEIS

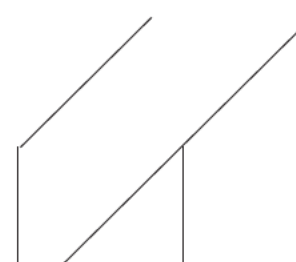
LYS OG FORM: KINO

21. JUNI

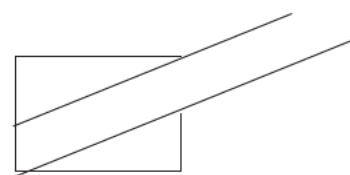
HULL IVEGG

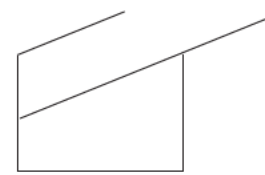
TAKLYS

21. MARS / 21. SEPTEMBER

HULL IVEGG

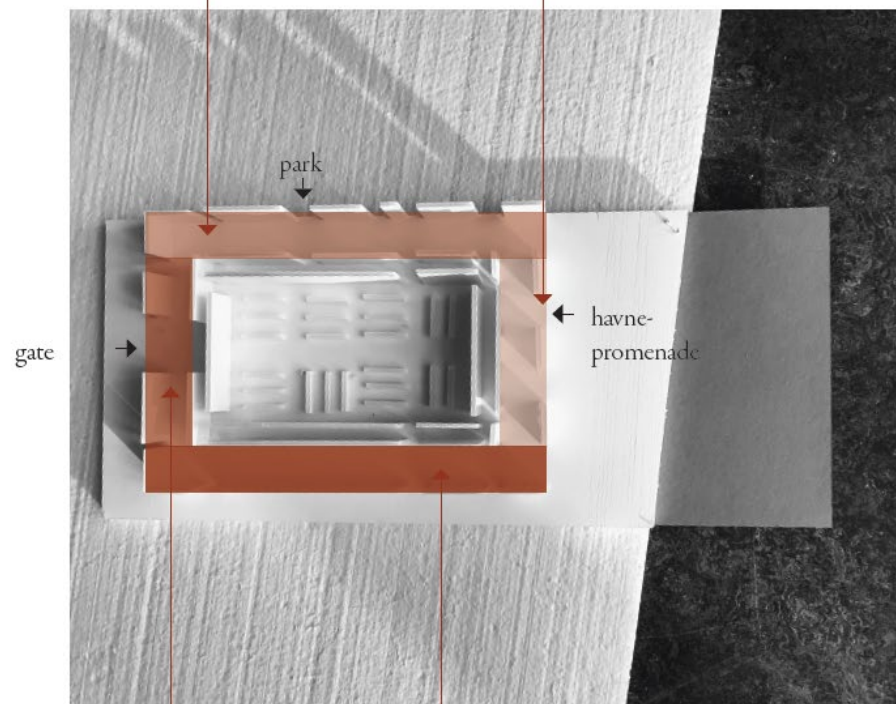

TAKLYS

UKE 10 - UTDRAK FRA MIDTVEIS

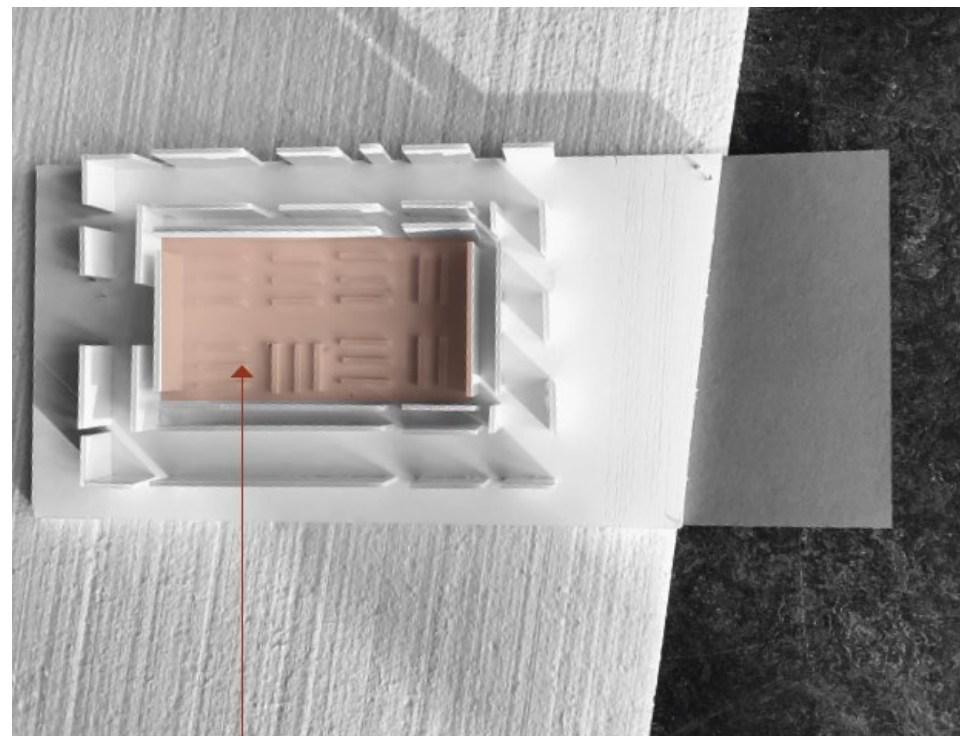
Biblioteket

- mindre, mer intime oppholdssoner
- "retrohjørne" for eldre
- foreldre med barnevogner
- trekke parken inn - små atrier?
- eventyrkrok for barn?
- kafé/restaurant
- rom for liten konsert, høytlesning, poesikveld, kurskveld + andre arr.
- utstilling av bibliotekets kunst?
- eksponering av kultur

hurtigskranke
innlevering/utlån
administrasjon

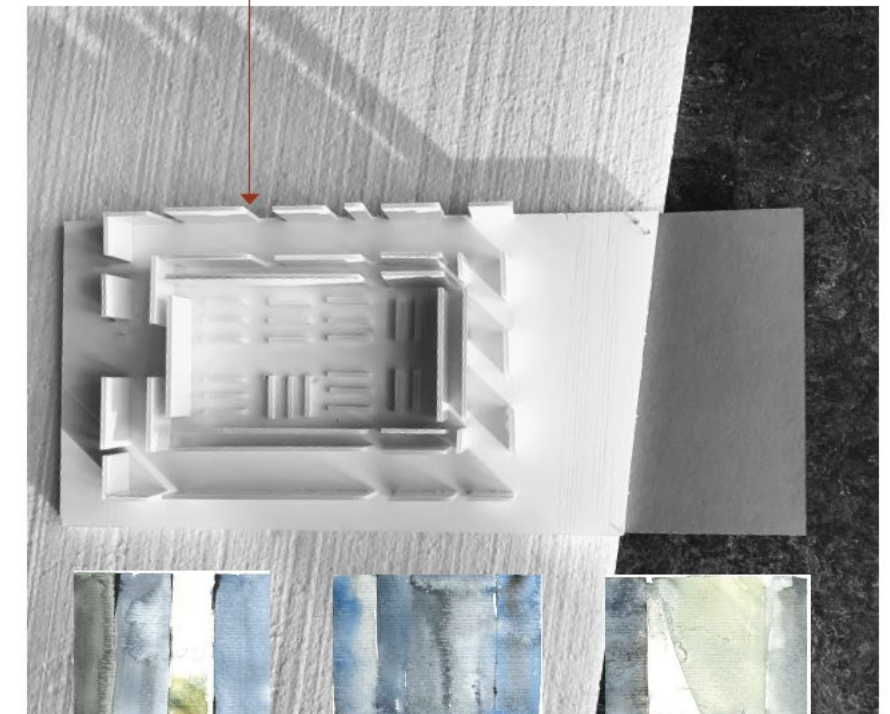
magasin
artotek
lager / teknisk
digitalt verksted

Kjerne med bokreoler

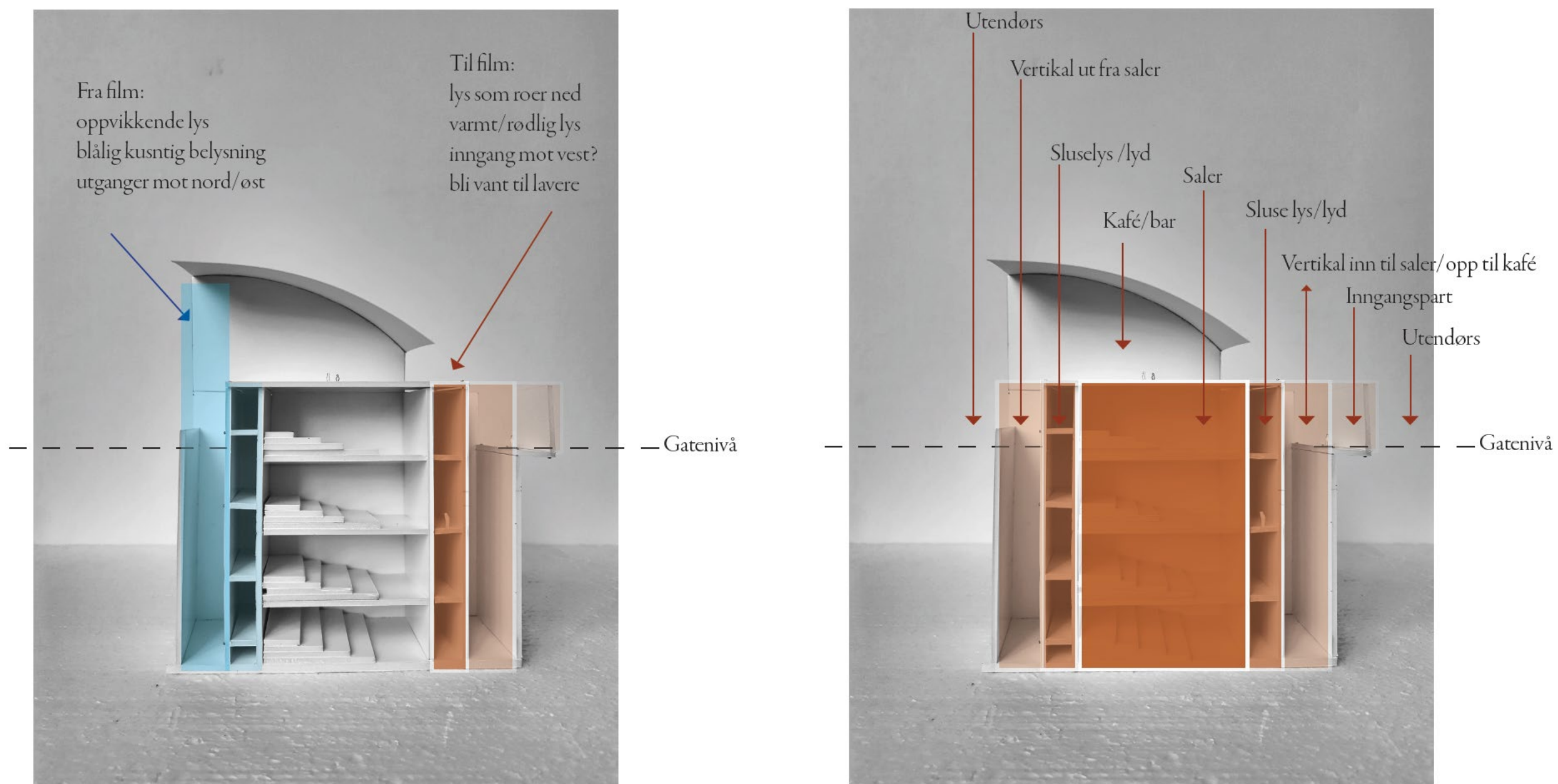
Bærende skiver:
jobbe med tykkelser på skivene

"Filtervegger" der dagslyset endrer
rommene

UKE 10 - UTDRAG FRA MIDTVEIS

Biblioteket

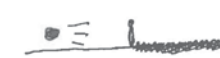
UKE 10 - TILBAKEMELDING MIDTVEIS

Klar melding om å velge én bygning, og jeg velger biblioteket og håper at formstudier gjennom prosessen til nå vil være av verdi

- GERK: ER VELDIG FASINER AV HAUGESUND.
KAMERA ER OPP 24/7. * KAFFE ER OPP OG GÅR.
FRA INSTITUSJON TIL STUE
TRENGER DET Å VÆRE SÅ STERKT SKILLE?
HOVIK SITT PROSJEKT. → UTEN FASADE.
BLIR UMIDELBART NYSGERIG PÅ DENNE TOMTA
- A: JEG SLITER Å VÆRE KOMFORT MED Å DISKUTERE PROSJEKTET DITT. → DETTE VIL OGSÅ SKJE PÅ SENSUREN DIN.
- BO: AV DINE TO PROSJEKTER:
BIBLIOTEK HAR STØRST POTENSIAL.
KINOEN ER MINDRE TROVERDIG PGA SIN DYBDE.
DISKUSJON LIGGER MELLOM BIBLIOTEK DER OPP OG BYKVAKTALET DER NEDE.
- A: DU KAN GI EN OVERSIKTSPLAN OVER BEGGE "FORDELE PROGRAM", OG SÅ TEGNE UT EN AV DEM (BYGGETRINN I)
- G: JEG SYNES "HOVIK KVARTAL" ER NYTT. Å JØBBE MED. FORSTERKE DET SOM LIGGER DER
- BO: DITT VAG? TO GODE MULIGHETER
HVA VIL DU HELST? BEGGE ER ÅPENBART VELDIG SPENNENDE.
- A: MASSE KOMMENTARER PÅ DE SPESIFIKKE.
MEN NÅ KOMMER VI IKKE TIL DET.

Gjennomgang Hanna
Midtsemester - 03.05.20

HARSTAD NYE BIBLIOTEK & KINO

JOBBS MED DET RYTE/NATURLIGE LYSET

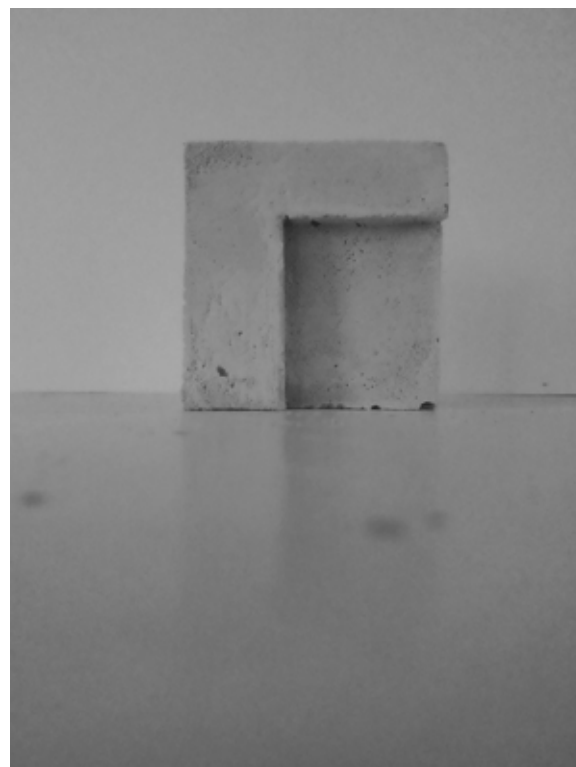
- ANDREAS: MANGE ER TO STUDENTER LESEREN I DIPLOM, MEN DU VIL LEVERE TO?
- GERK: ELLER TRE? OGSÅ HOVIK SITT PROSJEKT.
ER DET BARE FOR Å VÆRE HYGGLIG Å SETTE DET VED SIDEN AV?
KAN MAN TENKE ANDERLEDES RUND HELG KVAKTALET?, STENGE GATA?
- A: HVIS MAN VELGER NOE, SÅ ER DET NOE ANNET EN IKKE REKKER... ER IKKE I TML PÅ ANBETALING
- BO: HVA FASINERER DEG MEST? HVA MOTIVERER AV OPPGAVE, OG OGSÅ BYGNING?
VIRKER PÅ MEG AT "FRAVÆK" OG Å "SIPILLE PÅ LYS" ER VIKTIG.
SELVE KINOKOMMET ER JO I HOVEDSAK "BLACKBOX"
TIDENS MED SAMLOKALISERING I DAG. → GODE GRUNNER TIL DETT. → RESPEKTERER VELDIG LIVELVILL DITT VAGG.
- A: DU SELV ER HOVEDMÅLET?
- BO: ELLER VELG HOVIK SITT PROSJEKT, SOM GERK ER INNE PÅ. DU KAN SETTE DEG SELV Å SETTE, DER EN SÅRBAR SITUASJON MED Å VELG E BEGGE

ETTER MIDTVEIS

Fokus på biblioteket som bygning og institusjon, tilknytningen til området og takbjelkene som viktig element.

UKE 10

*Reise til Bodø
tester støp med tanke på relieff i fasader
og ulike overflatebehandlinger av gran.
Her: tjære.*

UKE 10

Bivoks

Linolje

Tjære

Jeg har stor sans for den nærmest glødende, mørke tjæra. Det mørke, glødende treet følger med prosjektet i slutfasen.

UKE 12

Collager av fargesetting av betong og glass.

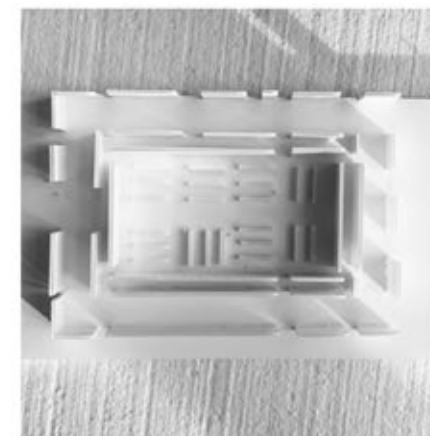
Fargesetting betong?

Fargesetting glass?

UKE 12

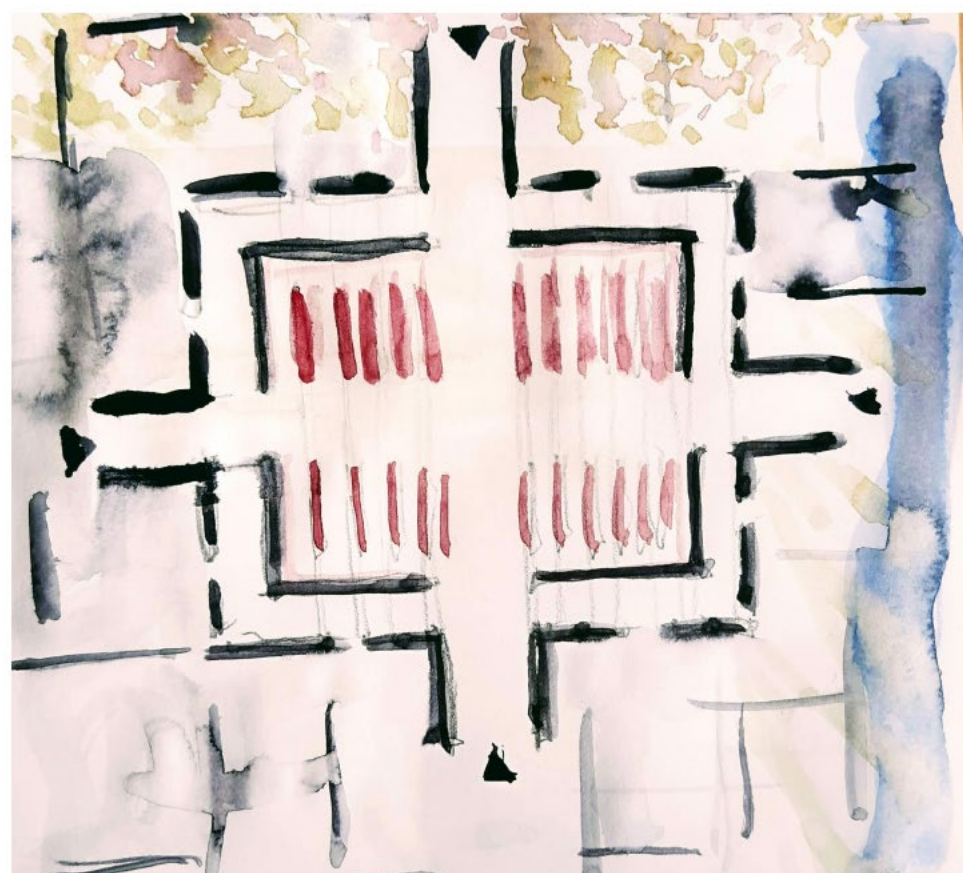
Og hvordan lyset kan slippet inn i det

Lyset inn fra siden
Lyset inn fra taket

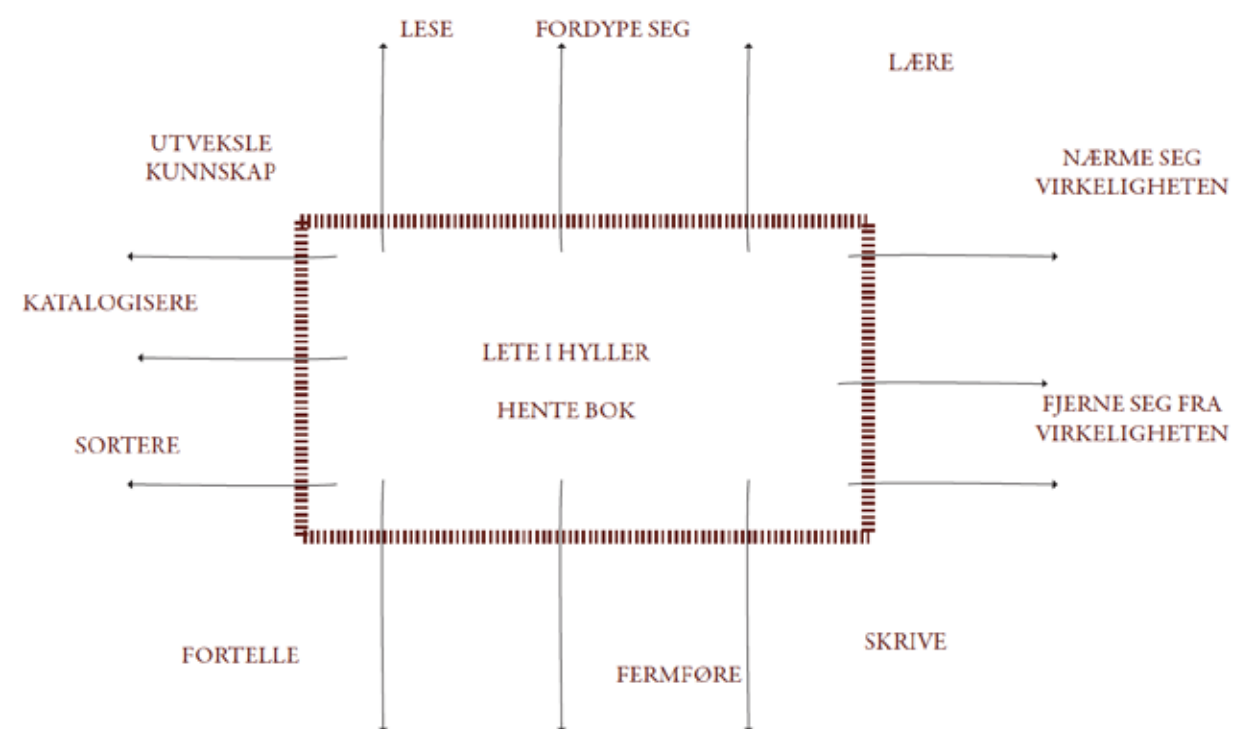

UKE 13

KONSEPTSKISSE

FUNKSJONSFORDELING

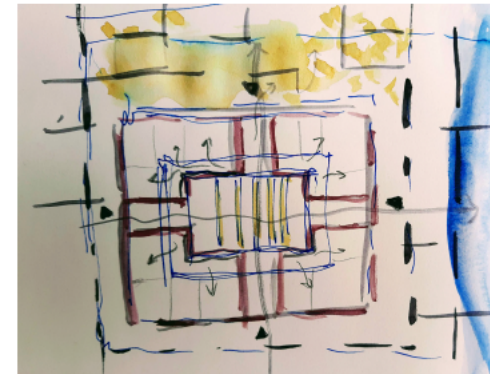

UKE 13

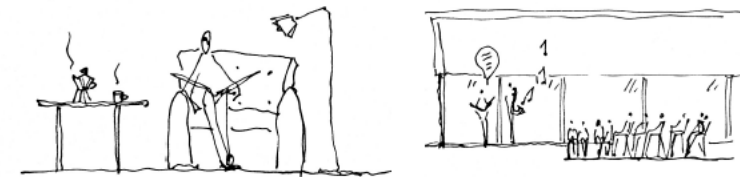
ARTICULATION OF THE
LOADBEARING AND THE LOAD BORN

THE BOUNDARY WALLS (ROOM / SPACE?)

THE PRACTICAL PURPOSE

Begreper fra *The Thought of Construction*, Per Olaf Fjeld om Sverre Fehn

UKE 13

Viktige referanser nå: lyssomslipper inn og tydeliggjør konstruksjonen:

Knut Hjeltnes sivilarkitekt / enebolig Kjeven-Syrmoe

Den mørke teglen i gulv og vegger, og dekket som hviler oppå, Peisen som lyskilde.

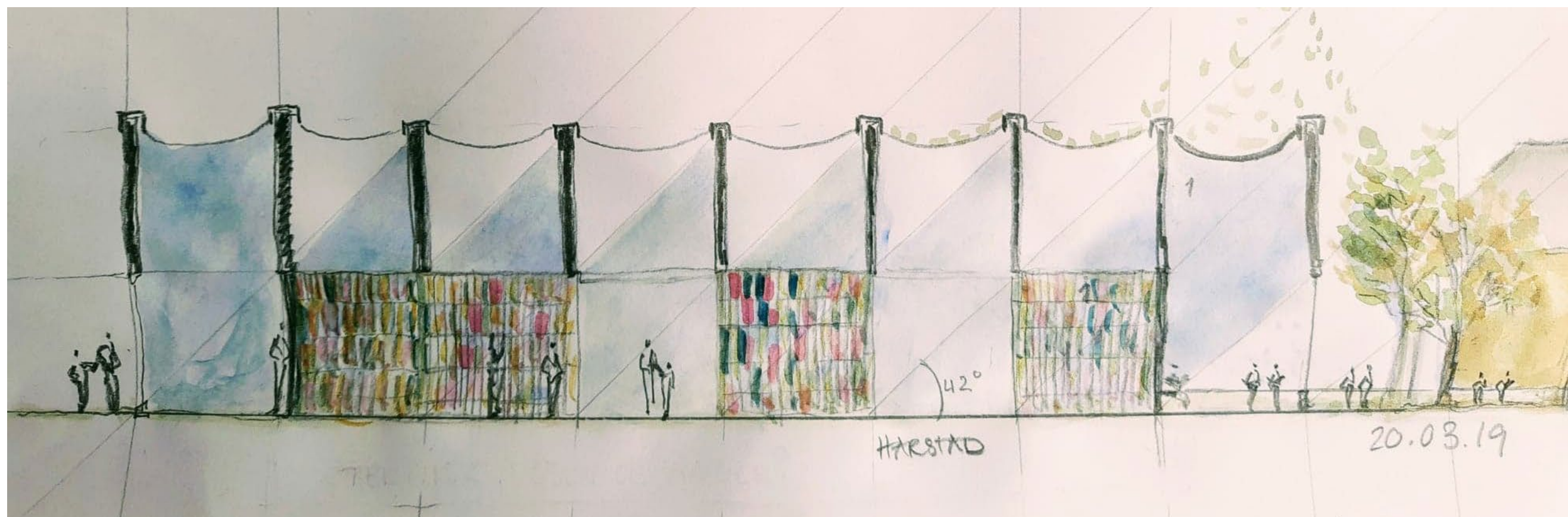

Scorre Felus Venezia-pasiljong, foto: Ferruzzi

Taket som filtrerer lys

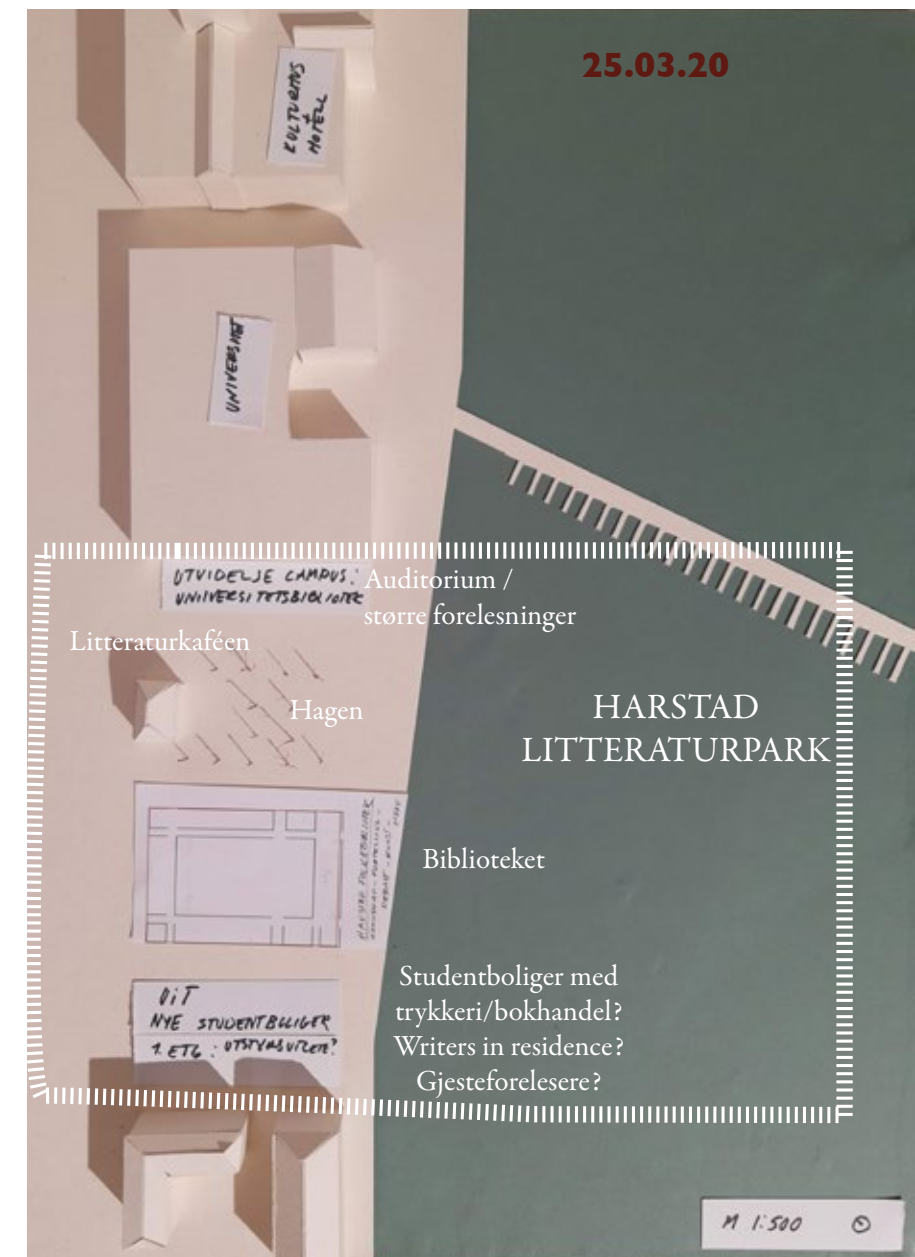
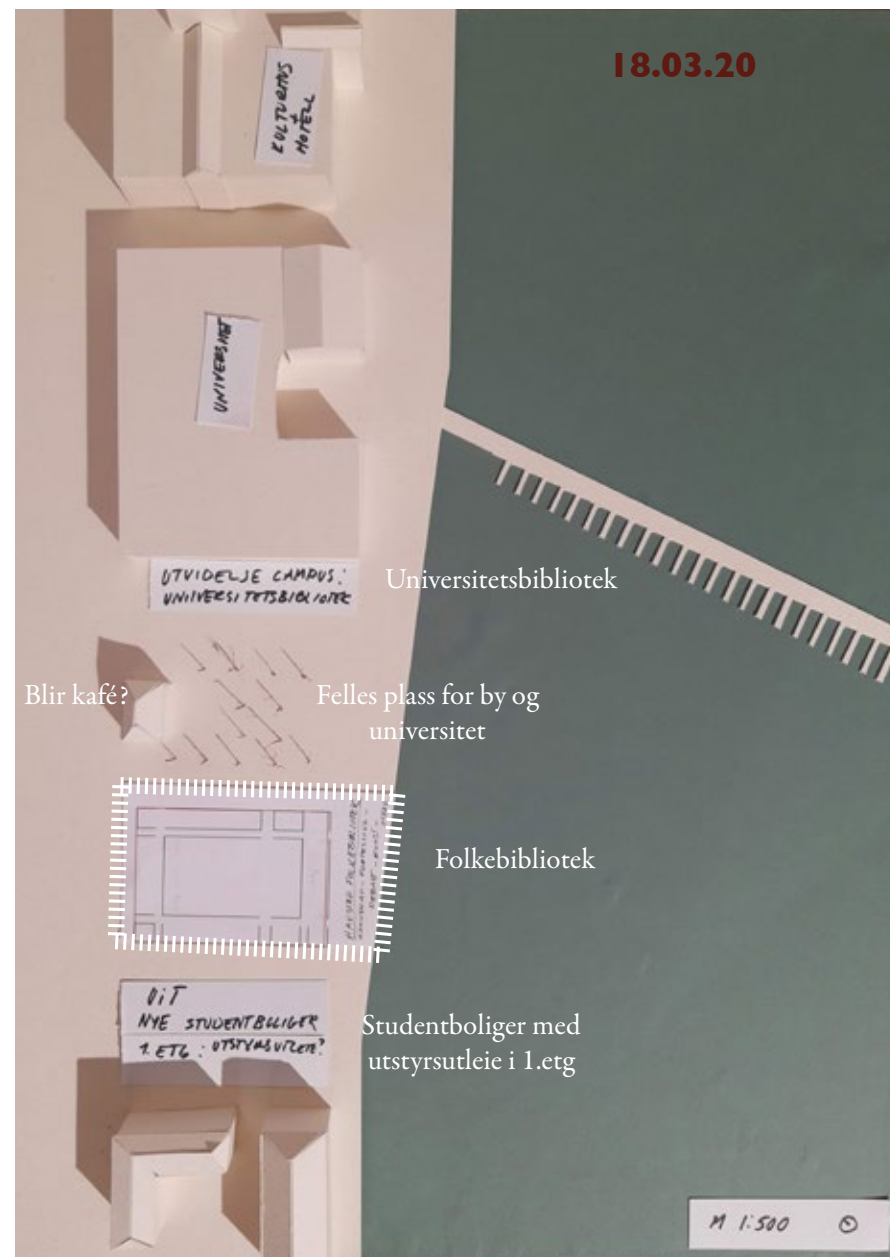
UKE 13

Skal lyset treffe bjelkene i taket, eller treffe bøkene i rommet under?

UKE 13

Fra å tenke biblioteket som et agrenset fotavtrykk, til å tenke på området som en litteraturpark

UKE 13

Mine notater etter digital veiledning med Nina, hvor vi snakket om biblioteket som institusjon, og språkets betydning for vår omverdenforståelse

Bruk

Litteraturen og språket som en måte å forstå verden på.

Institusjon

Biblioteket et sted for kunnskapsutveksling og en rikere, utvidet verdensforståelse.

Form

Arkitektur som legger til rette for dette.

Kan et fysisk, avgrenset sted (arkitektur) hjelpe oss å komme tettere på og utvide vår verden?

Etablere oversikt over ulike typer rom.

Erfaring gjennom språk og kropp

Maurice Merleau-Ponty (1908-1961)

Persepsjonen er den menneskelige bevissthets måte å være i verden på: som inkarnert i en kropp, og ut fra dette perspektiv må den avdekke verden. Det subjektive (bevisstheten) og det objektive (verden) blir da nødvendigvis to aspekter av det å være i verden. (SNL)

Fenomenologi. Arkitektur viser hvordan vi blir berørt av verden.

Ludwig Wittgenstein (1889-1951)

Språkfilosofi. Hvordan vet vi at vi erfarer det samme? Hvordan vet vi at vi snakker om det samme?

Richard Shusterman (1949-)

“Somaesthetics”

Thinking Through the Body:

Essays in somaesthetics

Kroppen er ikke bare “a piece of flesh”, men et sansende apparat. Estetikk handler ikke bare om teorier om kunst og skjønnhet, men om “sensory perception” - forståelse som oppnås gjennom bruk av sansene.

Dorthe Jørgensen (1959-)

Estetisk tenkning

Tips fra masterkurs Making is Thinking:

Fysiske og psykiske behov. Rom for eksistensielle spørsmål må være et fysisk sted.

Livssynsnøytrale rom.

Hva deler vi? Hva er felles for alle mennesker? Hva kan vi lære av hverandre? Hvordan lærer vi av hverandre?

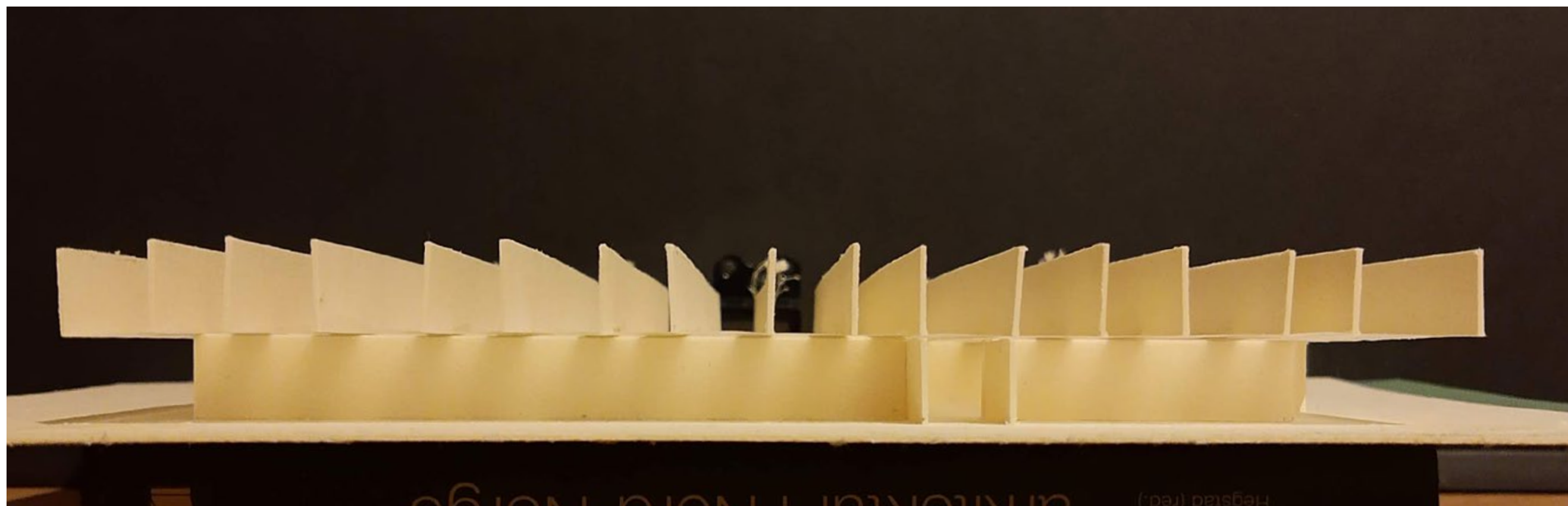
Historiefortelling med kroppsspråk og lyser.

Hva er skjønnhet?

Hvilke kategorier av rom trekker vi frem som betydningsfulle? Hule, vandring (Bjørn Otto Braaten)

UKE 13

Modell bibliotek 1:200

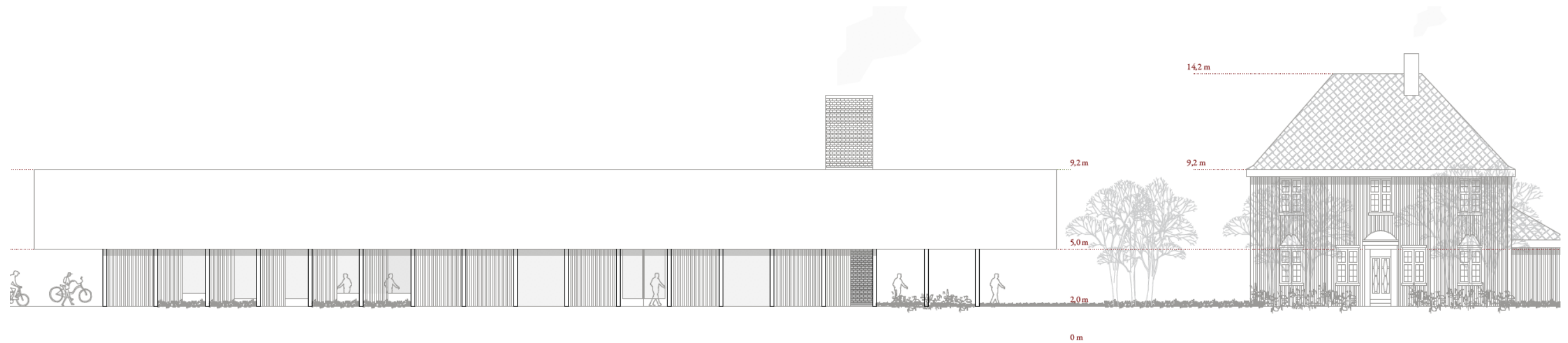
UKE 13

Modell bibliotek 1:200

UKE 14

*Jeg ønsker at taket som form skal spille en viktig rolle
Jeg har sansen for det tunge taket, og det lave inngangspartiet. Her blir det
litt puslete, og jeg tenker jeg kan løsrive meg fra høydene rundt. Men prøve
likevel å bevare det langstrakte*

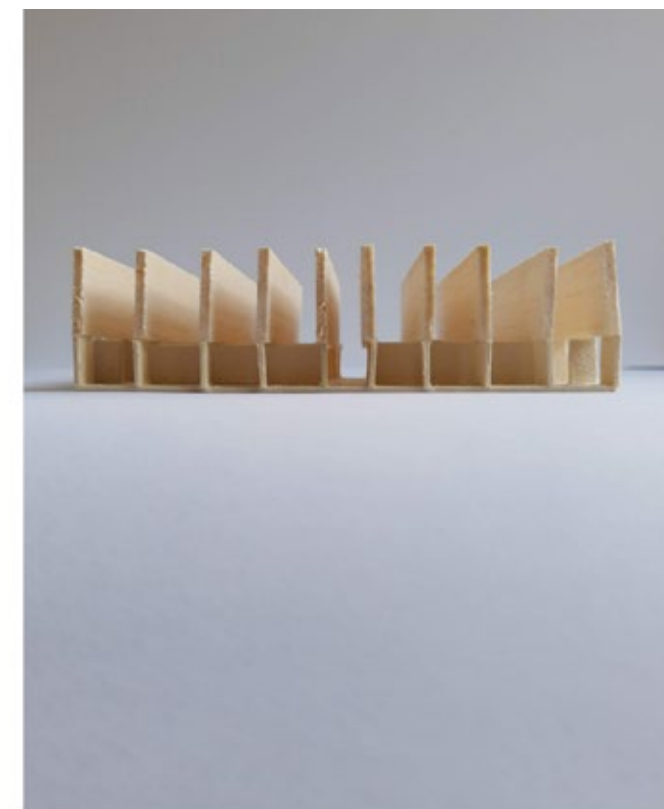
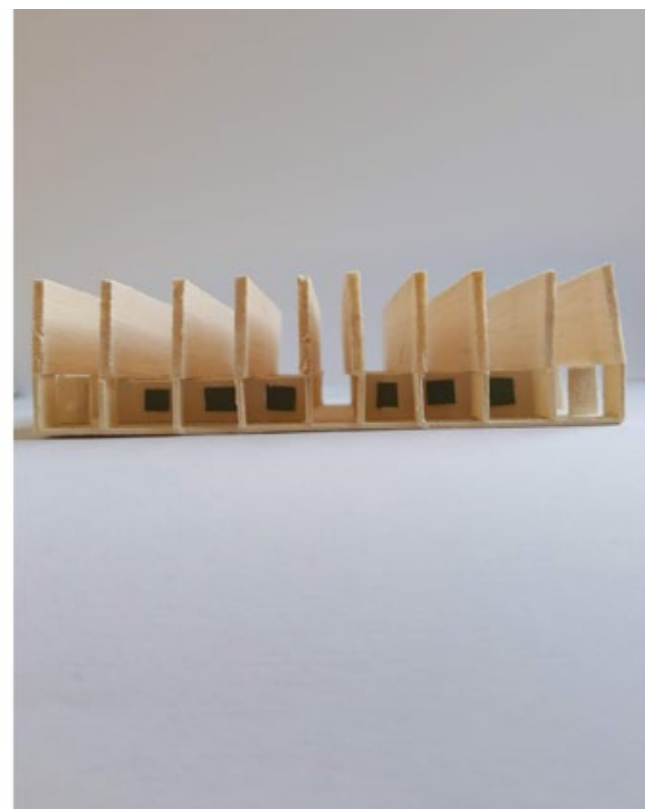

UKE 17

UKE 17

*Jeg drar på mer med bjelkehøyden i taket for å se på de smale høye rommene som dannes mellom dem.
Jeg liker hvordan de høye bjelkene blir flater som lyset lander på.
Jeg liker rytmen i veggene som danner rommene langs fasaden.*

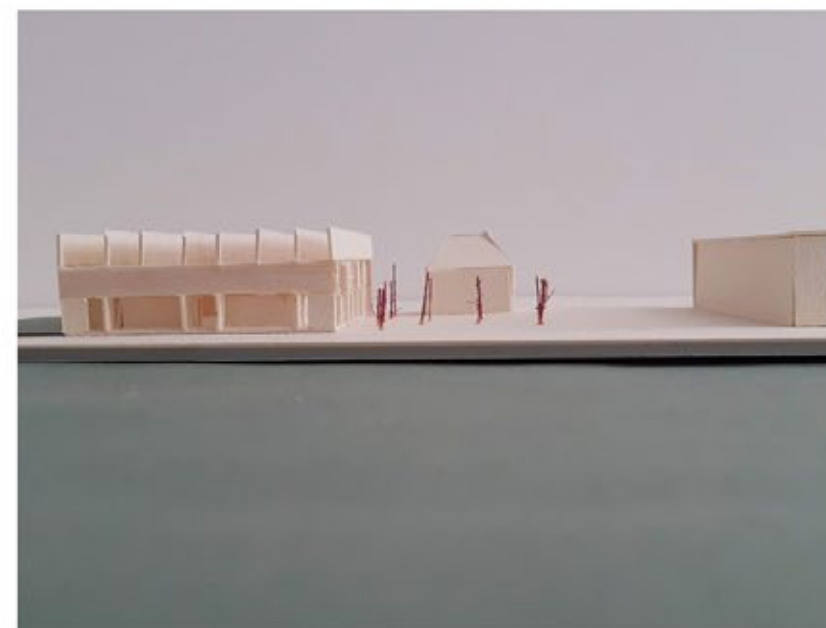
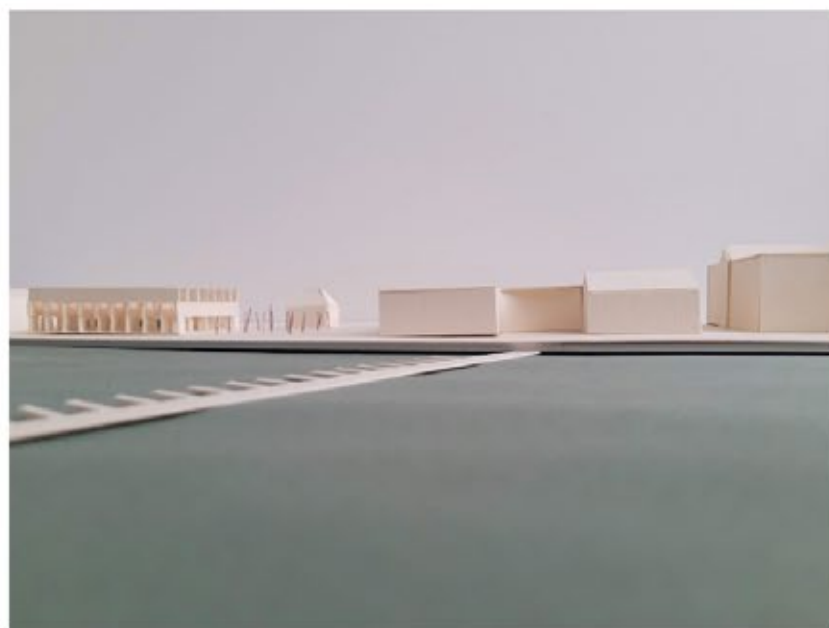
UKE 17

*Gangsonen med lys inn fra siden er fint.
Det tunge taket sitter bedre nå.
Bygningen er skulpturell.*

UKE 18

De høye takbjelkene gir potensiale for taket. Skal det ligge et dobbelt bjelkelag her?

UKE 18

*De høye takbjelkene gir potensiale for taket. Skal det ligge et dobbelt bjelkelag her?
Hvordan skal fasaden deles opp vertikalt?
Landskapet slippen inn.*

UKE 18

*Jeg lander på at jeg vil rendyrke det tunge taket
som hviler på de repeterende veggene*

UKE 19

Skisser fra bokrom med lyset i de store bjelkene, og glimt ut på landskapet

Kimbell Art Museum / Kahn

UKE 20

Skisse av materialer

Jeg synes forholdet mellom høyde på takbjelker og fasade passer ganske bra nå.

Bygningen fortsetter å være langstrakt, og det muliggjør en spening mellom lave og høye rom inne.

REFERANSEPROSJEKTER

Asker krematorium av Carl-Viggo Hølmebakk

Exeter Library av Louis Kahn

Bolig av Knut Hjeltnes

Knut Hjeltnes sivilarkitekt / enebolig Kleven-Styrmo

Venziapaviljongen av Sverre Fehn

Sverre Fehns Venezia-paviljong, foto: Ferruzzi

ORDPARK

Nye rammer for Harstad bibliotek